

Fredagen den 21 februari

Kl. 9.00–9.37

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att David Perez (SD) har utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 29 februari 2020.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 20 februari 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes

sekreterare

§ 2 Ansökan om ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *David Perez* (SD) ansökt om ledighet under tiden den 29 februari 2020–28 februari 2021.

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 3 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Monika Lövgren* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för David Perez (SD) under tiden för hans ledighet den 29 februari 2020–28 februari 2021.

§ 4 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Alexandra Anstrell* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Jessika Roswall som suppleant i utrikesutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utrikesutskottet

Jessika Roswall (M)

§ 6 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte

Tredje vice talmannen meddelade att *tisdagen den 3 mars kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 februari äga rum.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:328

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:328 Utvecklingsåret
av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 februari 2020

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:330

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:330 Hög brottsutsatthet bland företagare och deras anställda

av David Josefsson (M)

Frågan kommer att besvaras tisdagen den 10 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 19 februari 2020

Näringsdepartementet

Ibrahim Baylan (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:339 Palestina och terrorlöner
av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 18 februari 2020

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

§ 8 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM18 Förhandlingarna om ett nytt partnerskap med Storbritannien *COM(2020) 35* till utrikesutskottet

§ 9 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till civilutskottet:

RiR 2020:3 Konsumentskydd vid köp av nyproducerade bostadsrätter

§ 10 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2019/20:NSÖ1, RS1 och RS4 till konstitutionsutskottet

2019/20:RS3 till utrikesutskottet

Motioner

2019/20:3492 till skatteutskottet

2019/20:3493 och 3494 till finansutskottet

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:332 om kunskapskravet vad gäller allemansrätten

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Cassandra Sundin har frågat mig om jag och regeringen avser att verka för att kunskapskravet vad gäller allemansrätten ska bibehållas eller om förslaget om ett borttagande kommer att accepteras.

Svensk skola ska fokusera på kunskap och bildning. Det är viktigt att kurs- och ämnesplanerna utgör ett bra arbetsverktyg för lärarna både vid planering av undervisningens innehåll och vid bedömning av elevernas kunskaper. Den 18 december 2019 överlämnade Statens skolverk förslag om reviderade kurs- och ämnesplaner till regeringen. Skolverkets förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet och tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna.

Jag kan inte förekomma den beredning som nu görs. För mig är det dock viktigt att kurs- och ämnesplanerna tar upp det man behöver lära sig i svensk skola. Den grundlagsskyddade allemansrätten och kunskapen om vad den innebär är viktiga frågor, och jag noterar att i Skolverkets förslag till reviderad kursplan för ämnet idrott och hälsa finns allemansrätten tydligt framskriven i det centrala innehållet.

Det är i sammanhanget viktigt att understryka att grundskolans kursplaner består av ämnets syfte och centralt innehåll och kompletteras med kunskapskrav.

Ämnets syfte beskriver vilka kunskaper eleverna ska få möjlighet att utveckla genom undervisningen och avslutas med ett antal punkter som fungerar som långsiktiga mål.

Det centrala innehållet anger vilket obligatoriskt innehåll som undervisningen ska behandla.

Kunskapskraven anger vilka kunskaper som krävs för de olika betygen. De är formulerade utifrån de långsiktiga målen och det centrala innehållet och behöver läsas och tolkas i förhållande till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits.

Anf. 2 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag har viss förståelse för att ministern inte kan förekomma beredningen, men jag tycker ändå att det är rimligt att få veta ministrarnas ståndpunkt i denna fråga just nu. Detta har ju ändå varit aktuellt ett tag. Många röster har hörts, och många argument har lyfts fram i frågan.

Jag håller med om att svensk skola ska fokusera på kunskap och bildning. Det är också därför frågan om just kunskapskrav är så viktig. Det är självklart bra att ämnena finns i innehållet, men jag ser ändå en risk med att detta trots innehållet inte återfinns bland kunskapskraven. Det är trots allt många delar som ska avklaras under en begränsad undervisningstid, vilket gör att det finns risk för nedprioritering.

Ministern sa att kunskapskraven är formulerade utifrån de långsiktiga målen och det centrala innehållet och att de därför behöver läsas och tolkas i förhållande till syfte, innehåll och undervisning. Det öppnar för att undervisning och kunskapsförmedling kommer att se olika ut beroende på hur man väljer att tolka detta från lärarens sida.

Att tolka något är ju subjektivt från individ till individ. Detta gör att det inte är troligt att detta kommer att tolkas likadant på alla skolor i hela landet, särskilt inte med tanke på att natur och vad allemansrätten innebär i praktiken ser så olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Det är en väsentlig skillnad mellan till exempel Stockholm och Östersund, där jag själv bor.

Det är just denna osäkerhet i fråga om hur den faktiska undervisningen kommer att bedrivas och vilka kunskaper elever kommer att ha med sig senare i livet som jag är orolig för.

Prot. 2019/20:79
21 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 3 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att slå fast att det inte råder någon som helst tvekan om att allemansrätten inte bara är en grundlagsskyddad företeelse i Sverige utan någonting som är väldigt viktigt för oss svenskar. Det råder ingen tvekan om att allemansrätten är mycket viktig. Den är så viktig att den ganska länge har varit en självklar del av skolans undervisning.

Det som är allemansrätten kan dessutom med fördel behandlas i flera olika ämnen. Sedan ett tag tillbaka har vi dock haft i kursplanen för idrott och hälsa att barn ska lära sig om allemansrätten.

Den som vill att svenska barn verkligen ska få till sig denna viktiga kunskap bör se till att det finns inskrivet i skolans kursplan. Det vanliga, fru talman, när man skriver kursplaner är att man anger det som är allra viktigast att undervisningen ska handla om i det centrala innehållet. Det centrala innehållet är inte valfritt. Det är inte möjligt att välja bort, utan det är statens sätt att beskriva vad undervisningen ska handla om.

Jag vill som sagt inte föregripa exakt hur dessa olika kunskapskrav och kursplaner, det centrala innehållet samt mål och syften med de olika ämnena kommer att slutligt formuleras. Vi kommer att göra detta arbete inom Regeringskansliet och tillsammans med Centern och Liberalerna. Jag kan dock försäkra att det kunskapsområde som är vår allemansrätt kommer att ha en plats i skolans undervisning – något annat vore alldeles otänkbart. Att jag sedan inte kan svara exakt på under vilken rubrik detta kommer att presenteras i de kommande kursplaneskrivningarna hoppas jag att riksdagen har förståelse för.

Anf. 4 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Själva poängen med att just kunskapskraven är extra viktiga är att detta ger tydliga signaler till lärarna om vad som är viktigt att lära ut. Det blir också en principiell fråga i någon mening. Det bör vara tydligt i både innehåll och kunskapskrav vad som är viktigt att lära sig för att sedan kunna ta med sig i vuxenlivet.

Ytterligare en del i detta är att även kartkunskap saknas i kunskapskraven. Om det är någon gång som detta behövs är det i vår tid. Före den moderna teknikens intåg var det ofta en självklarhet att man på något sätt lärde sig att använda en traditionell karta. I dag, när barn och ungdomar till exempel har mobiler med navigering, kartor och gps, är det dock inte längre något man lär sig naturligt. Det är i stor utsträckning också en säkerhetsfråga, vilket jag tror att många glömmer.

Trots allt har samhället ett ansvar att förvalta det som tidigare generationer har skapat. Allemansrätten är ju på ett sätt en del av vår kultur och hjärtat i folkhemmet – gör din plikt, kräv din rätt! Vår allemansrätt är fantastisk. Möjligheten den ger att vandra, plocka bär, paddla kanot och mycket annat nästan var man vill är något unikt för Sverige och ett fåtal andra länder. Det gör dock att ansvaret som dessa möjligheter medför är något man måste värna och lyfta fram och framför allt lära ut tidigt.

Anf. 5 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får än en gång understryka att det som vi här diskuterar inte är huruvida allemansrätten har en plats eller inte i svensk skola. Allemansrätten har en självklar plats i svensk skola.

Med all respekt för ledamotens analys av hur man bör formulera en kursplan, vilka ord som bör återfinnas under rubriken Centralt innehåll och vilka ord som bör återfinnas under rubriken Kunskapskrav, har jag nog ändå lite större förtroende för Sveriges lärare.

Sveriges lärare har ett svårt jobb. De har en tuff uppgift. Det ligger på oss som formulerar de kursplaner som lärarna ska arbeta efter att göra formuleringarna så bra som möjligt.

Skolverket har tagit fram ett förslag till kursplaner, med kunskapskrav, med centralt innehåll och med mål och syfte, och skickat ut det på en bred remiss till lärarnas organisationer och ämneslärarföreningar. Men man har också gått ut brett med möjlighet för alla Sveriges lärare, också för idrottsrörelsen och den breda och viktiga rörelsen för friluftsliv i Sverige, att komma in med synpunkter på hur kursplanerna ska vara formulerade. Jag kommer naturligtvis i detta arbete att ta stor hänsyn till vad lärarna själva tycker är bäst. Lärarna vet ju ändå bäst hur undervisningen ska bedrivas och var olika bestämmelser bör formuleras i deras styrdokument. Det vi talar om är faktiskt lärarnas arbetsredskap, och lärarna är nog bäst på att bedöma hur dessa redskap bör se ut.

Återigen, fru talman: Så länge beredningen pågår i Regeringskansliet kan jag inte göra några tvärsäkra uttalanden om hur kunskapskrav, centralt innehåll, ämne och syfte kommer att formuleras. Men jag kan försäkra alla som lyssnar på den här debatten att det absolut inte finns någon grund för påståenden om att allemansrätten på något vis inte skulle ha en plats i den svenska skolan.

Anf. 6 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Sammanfattningsvis: Det allra viktigaste i den här frågan är att kunskapen om allemansrätten i dag måste öka och inte minska. För att det ska vara möjligt finns det flera åtgärder att vidta, men jag menar trots allt att skolan är den enskilt viktigaste arenan för det.

Jag skulle vilja avsluta med att citera Svenskt Friluftsliv och LRF: "Friluftslivet ökar – och det är bra. Friluftsliv och natur gör att vi mår bra. Friluftsintrasserade kommer att möta markägare liksom vild natur samt brukade jordar och skogar. Och vad är då bättre än att denna information säkras redan i skolan? Vi menar att det är självklart att elever som gått ut skolan ska veta vad allemansrätten innebär – och det är lika viktigt att samma elever har kunskap om hur en karta är upplagd och också att de kan orientera sig i naturen. Att kunna orientera sig är viktigt och berör inte bara natur och friluftsliv. Kunskapen behövs även i främmande stadsmiljöer och alldeles säkert vid nödutrymningar där hänvisning bara sker med hjälp av utrymningskartor uppsatta i aktuell lokal. Att kunna tolka en karta och olika riktningar vid en brand kan vara livsavgörande. Vi uppmanar därför regeringen att inte acceptera den förändring som Skolverket föreslår utan att kunskapskraven om allemansrätten, om kartkunskap och hur man orienterar sig – behålls i åk 6 och åk 9."

Anf. 7 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Med viss reservation för att mitt minne kanske sviker mig tror jag att den skrivning som ledamoten läste upp kom med anledning av det förslag till nya kursplaner som var ute på remiss. Men jag ska låta det vara osagt. Jag är lite osäker på kronologin i debattinläggen här.

För mig är det viktiga att Sveriges barn och elever får en rik och bra kunskap om allemansrätten, att de vet vilka fantastiska möjligheter vi har i Sverige att komma ut i naturen och röra oss fritt i hela vårt land. Det är en viktig del av den svenska historia som vi socialdemokrater har varit med och byggt upp under 1900-talet och som har lett fram till att Sverige har blivit ett land som väldigt många ser upp till.

Jag har höga förväntningar på det arbete som vi nu ska göra med kursplaneskrivningar, kunskapskrav, centralt innehåll, ämne och syfte. Och jag kan försäkra Cassandra Sundin och alla andra som lyssnar om att allemansrätten kommer att ha en given plats i den svenska skolan. Sedan kan jag inte i det här skedet tala om exakt på vilken sida och under vilken rubrik det kommer att stå. Men jag har ett mycket stort förtroende för att Sveriges lärare, inte minst Sveriges lärare i idrott och hälsa, också framöver kommer att ta sin uppgift på stort allvar. Var det här än finns inskrivet är jag övertygad om att lärarna kommer att se till att barnen lär sig mycket.

Allemansrätten är en viktig del i Sverige. Den är en viktig del för oss svenskar, och den ska vara en viktig del i svensk skola.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:333 om forskningsstöd kring skärmtid och digitala verktyg för förskolebarn

Anf. 8 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Gudrun Brunegård har frågat mig vilken forskning Skolverket stöder sig på när det gäller användning av skärmar i förskolan hos barn i olika åldrar. Hon har även frågat mig hur man säkerställer att den sammanlagda skärmtiden per dag inte överskrider WHO:s rekommendationer.

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Alla barn och elever behöver få kunskap om hur digitaliseringen påverkar världen och våra liv. Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnen utvecklar förståelse för den digitalisering som de möter i vardagen. Barnen ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik.

Användningen av digital teknik i undervisningen i förskolan är relativt ny, och Statens skolverk har tagit hänsyn till den forskning som finns i arbetet med revideringen av läroplanen för förskolan. Skolverket har även involverat professionen, barn, experter inom datavetenskap och forskare i revideringen. Enligt skollagen ska även all utbildning vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Barn ska utforska omvärlden, röra på sig, leka och träna sociala färdigheter i förskolan. Med stigande ålder ska de också ges möjlighet att förstå och använda digitala verktyg på ett sätt som stimulerar deras utveckling och lärande.

För drygt ett år sedan presenterade WHO nya riktlinjer om fysisk aktivitet, stillasittande och sömn för barn under fem år. I riktlinjerna förespråkas mycket riktigt vikten av att barn ges ordentligt med utrymme för lek och sömn och att stillasittande skärmtid begränsas. Revideringen av förskolans läroplan innebär inte att barn ska sitta mer framför skärmar. Hälsa och välbefinnande men även lekens betydelse för barns utveckling och lärande är något som lyfts fram ännu mer i den reviderade läroplanen för förskolan. Användning av digitala verktyg i förskolan ska givetvis ske på ett ansvarsfullt och medvetet sätt som gynnar barnens utveckling och lärande. Här har jag full tilltro till förskolepersonalens kompetens och litat på att de förvaltar ansvaret väl.

Anf. 9 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka utbildningsministern för svaret.

Det finns så mycket tyckande kring barns behov och lärande. Därför är det viktigt att vi när vi formar den svenska läroplanen grundar den på forskning, evidens och fakta. Där kan det finnas olika forskningsområden som delvis talar emot varandra, och då gäller det att hitta en god avvägning mellan de olika delarna.

Problemet med barns skärmanvändande är att till exempel pekplattor inte har funnits i mer än tolv år och att det därmed inte finns så mycket kunskap om hur skärmanvändandet påverkar på lång sikt. Men många studier visar dessvärre att även små barn blir mer stillasittande. Det påverkar den motoriska utvecklingen, koordinationen, den kognitiva utvecklingen och många andra förmågor. Det ökar även risken för övervikt, med allt vad det innebär i form av ökade hälsorisker för såväl kropp som självkänsla och psykiskt mående.

Den nya, reviderade läroplanen som finns sedan juli förra året innehåller ämnet digital kompetens. I Skolverkets kommentarer beskrivs hur förskolebarnen får använda digital kamera eller surfplatta. Där poängteras: ”Digitalisering i förskolan handlar inte om att barnen ska sitta mer framför skärmar, utan i stället ska förskolan medvetet använda sig av ett varierat utbud av aktiviteter, exempelvis en digital bok till läsestunden.” Detta är i stort sett också vad utbildningsministern anför i sitt svar.

Jag vill ändå poängtera några saker.

WHO:s rekommendationer för barn är kopplade till just barns stora behov av fysisk aktivitet. WHO:s riktlinjer för aktivitet, sömn och skärmtid för barn under fem år har det uttalade målet att byta den långvariga skärmtiden mot mer aktiv lek.

WHO anger dessutom i sina riktlinjer att barn under två år inte bör utsättas för någon skärmtid över huvud taget. Barn mellan två och fem år bör spendera max en timme framför skärmen totalt över hela dagen, det vill säga under den sammanlagda tiden i förskolan och i hemmet.

WHO menar att det kommer att förbättra barnets kognitiva utveckling och livslånga hälsa om rekommendationerna följs.

Fru talman! Är det ur det perspektivet särskilt välbetänkt att öka det sammanlagda skärmanvändandet på förskolan – och just vid läsestunder då det är så viktigt att peka på alternativ till skärmandet och vänja barn vid bläddring i böcker, högläsning och all den stimulans som är kopplad till det?

Många barn tittar ju allaredan på dator, mobil eller tv långt utöver WHO:s rekommendationer och skulle må bra av att upptäcka alternativ till skärmandet.

I min interpellation nämner jag den amerikanska barnläkarföreningens rekommendationer, som WHO grundar sig på.

Min fråga är: Vem tar ansvar för barns sammanlagda skärmtid? Om skärmar används i ett varierat utbud i förskolan går det rimligen ut över skärmanvändningen på fritiden.

Uppmanas föräldrar och förskolepersonal att komma överens hur mycket barnet ska använda skärm?

Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Min självklara utgångspunkt är att föräldrar har ett ansvar för sina barns skärmanvändande på fritiden. Något annat vore helt oerhört – att samhället på något vis skulle gå in med pekpinna eller synpunkter på hur barn och föräldrar ska umgås i hemmet. Jag planerar därför inga förändringar i något regelverk.

Låt mig kommentera det Gudrun Brunegård sa mot slutet av sitt anförande om att barn ändå tittar på skärmar. Ja, så är det verkligen. Alla som umgås med barn vet att skärmarna har blivit en naturlig del av många barns liv.

I själva verket är det en av utgångspunkterna för att digital kompetens har skrivits in som något som förskolan ska arbeta med. I takt med ett ökat skärmanvändande och i takt med att skärmarna finns alltmer i barns vardag blir det viktigt att barn får en möjlighet att förstå vad det handlar om och en möjlighet att hantera dessa verktyg, som kan vara så positiva men som också kan medföra en hel del negativt.

Jag är övertygad om att det klokaste vi kan göra i detta läge är att se till att förskolepersonalen har ett uppdrag men också förutsättningar och möjligheter att guida barnen in i den digitala värld som barn delvis redan befinner sig i och ge barnen bättre förutsättningar att hantera, förstå och kanske då och då lägga ifrån sig de digitala verktygen.

Detta ska givetvis ske med stigande ålder och mognad. Det är också något som ska ske samtidigt som hela huvudverksamheten i förskolan är den lek som pedagogiken vilar på. I den svenska förskolan ska barn klättra i träd – ja, lagom mycket så att de inte ramlar ned och slår sig – leka i sandlådan, lära sig hantera matbestick, om de inte lärt sig det hemma, och pröva på att snickra, måla och rita. Men de ska också lite lätt börja träna på hur man använder den digitala teknik som i dag är ett sådant stort inslag i många barns och familjers liv.

Min utgångspunkt är att de skrivningar som finns i förskolans läroplan är väl avvägda. Med dem som grund kan vår kompetenta förskolepersonal ge barnen en ännu bättre start i livet där barnen inte bara får leka och

utforska sin omvärld utan också med stigande ålder får lite bättre förutsättningar att förstå den del av vår omvärld som är den digitala tekniken.

Anf. 11 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Som jag ser det handlar det om en viktig och känslig avvägning med tanke på att den amerikanska barnläkarföreningen och WHO tydligt markerar att barn under två år inte ska titta på skärmar över huvud taget. Enda undantaget är videochattar med släktingar eftersom det upplevs på ett annat sätt än att bara sitta och stirra på en skärm.

I åldersgruppen två till fem år rekommenderas inte mer än en timme totalt över hela dagen. Därför är det viktigt att förskolan har en kommunikation med föräldrarna, både för att informera föräldrarna om rekommendationerna och för att ha någon typ av överenskommelse och samspel mellan förskolan och hemmet eftersom det blir en adderad tid över dygnet.

Den ansedda amerikanska barnmedicinska tidskriften JAMA Pediatrics tog i november 2019 upp ett annat perspektiv. Med hjälp av magnetkamera kunde man se strukturella förändringar i hjärnan hos förskolebarn som hade tillbringat fler timmar framför skärmar än de rekommenderade. Barnen som hade tittat färre timmar än vad den amerikanska barnläkarföreningens rekommenderar uppvisade inte dessa förändringar.

De förändringar det handlar om är minskad gallring i hjärnan och bitvisa avbrott i myeliniseringen. Detta antas öka risken för bland annat sämre språkutveckling och försämrad kognitiv förmåga eftersom nervimpulserna inte kommer fram till rätt plats tillräckligt snabbt.

Dessa barns utveckling kommer att följas över tid, så med tiden kommer vi att veta mer om vad det får för långsiktiga och eventuellt bestående effekter.

En annan aspekt av för mycket tittande på skärmar är ögats utveckling. Även i Sverige uppmärksammar optiker och ögonläkare den ökade risken för att för mycket skärmanvändande påverkar ögats utveckling så att barnet utvecklar en permanent närsynthet. De menar att det är särskilt olämpligt med mobiler och pekplattor som man har på ett nära avstånd. Tv:n är inte lika farlig för ögonen eftersom den är längre bort. Vi vuxna känner ju också att ögonen blir trötta och torra när vi sitter för länge vid skärmen. Vi behöver alltså alla tänka på det.

Fru talman! Precis som utbildningsministern påpekar är det därför viktigt att undervisa barn i hur de ska använda skärmar. Så långt är allt väl.

Låt mig åter ställa frågan: Hur kan man på ett bra sätt säkerställa att ett barn inte överskrider WHO:s rekommenderade skärmtid?

Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Gudrun Brunegårds interpellation handlar om forskningsstöd kring skärmtid och digitala verktyg för förskolebarn. Jag noterar dock att hela Gudrun Brunegårds inlägg enbart handlar om skärmtid. De argument som förs fram och den analys som ledamoten gör är förmodligen den analys som ligger bakom att Skolverket i sina skrivningar för den nya läroplanen tydligt slår fast att syftet inte är att öka skärmtiden i skolan.

För två veckor sedan var jag på förskolan Nyckelpigan i Vårby Gård. Där har man en liten gullig robot som barnen kan programmera. När de programmerar den lilla gulliga roboten låter de den gå från ett avsnitt på en matta där det finns till exempel en katt, och sedan programmerar barnen

roboten så att den ska gå en krånglig väg fram till symbolen för hatt. På mattan finns en massa olika rimparord. Detta är ett utomordentligt sätt som förskolepersonalen använder för att se till att barn lär sig att rimma. Det är ganska svårt för förskolebarn att lära sig rimma, i synnerhet de förskolebarn som inte har svenska som modersmål. Då kan rimmande vara lite svårt att knäcka.

När det gäller roboten såg jag hur barnen med liv och lust, med enorm kreativitet, utan att sitta stilla och utan att vara i närheten av en skärm lyckades knäcka koden med leken som metod och lära sig rimma på både hatt och katt, bok och lok och en massa andra ord som är viktiga för svenska förskolebarn.

I den svenska förskolans läroplan fäster vi större och större avseende vid barns tidiga språkutveckling. Vi vet, med de integrationsutmaningar vi har i Sverige, hur viktigt det är att språkutvecklingen kommer tidigt. Samtidigt, fru talman, vet vi att förskolor där det går många barn som inte har svenska som modersmål ofta har personal som själva inte pratar perfekt svenska. De pratar bra svenska, men det kan förekomma till exempel brytning, som förskolebarnens föräldrar är måna om att förskolebarnen ska träna bort. I det läget kan en pekbok där en röst läser upp sagan samtidigt som barnen pratar med pedagogen, ställer frågor, utforskar och tränar på ords uttal vara ett väldigt bra verktyg. Alla som följer en sagostund på en förskola där pedagogen sitter med en sådan pekbok kan höra och se glada barn som intresserat tittar på pekboken och verkligen inte ser den som något annat än en bok, i synnerhet som den kan kompletteras med andra böcker samtidigt.

I Västerås var jag också med om en fantastisk genomgång med förskolebarn där personalen hade varit ute i naturen med barnen och fotograferat en massa olika fenomen där. Barnen hade själva varit med och tagit fram vilka delar de skulle fokusera på. På en pekskärm som var stor som hela väggen kom bilderna upp, den ena efter den andra. Personalen förstörde och förminskade, och man kunde rita på bilderna. Jag såg inte passiva barn. Jag såg inte barn vars näthinnor påverkades. Jag såg glada och nyfikna barn som fick se bilder av sig själva ute i naturen. Det var perfekt förskolepedagogik. Det är precis på det sättet som vår kompetenta förskolepersonal kan dra nytta och glädje av den läroplan som förskolan har.

Anf. 13 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Det finns många goda exempel, och vår förskolepersonal är generellt sett oerhört kreativ och älskar samspelet med barnen. Utbildningsministern lyfte upp en rad fina exempel på hur digital teknik kan användas utan att det blir ett passivt skärmande.

Det som oroar en del, bland andra mig, är den sammanlagda skärmtiden under dygnet för de små barnen, då forskningen visar att det finns risker och faror med för mycket skärmanvändande. Om skärmarna används på det vis som utbildningsministern beskriver tror inte jag heller att det är någon större fara för barnen när det gäller ögats utveckling eller hjärnans utveckling och förmåga till språkinläring, som är de delar som beskrivs i den amerikanska forskningen och som kan påverkas om alltför små barn sitter för länge vid skärmar.

Jag skulle uppskatta ifall ministern är beredd att i det fortsatta arbetet ta med sig ett uttryck gentemot helhetsbilden för barnen. Som vi var inne

på tidigare vet vi att barn sitter mycket med skärmar även hemma. Förskolan kan ha en dialog med familjerna om den sammanlagda tiden. Vi ska inte tala om hur mycket barn ska sitta vid skärm hemma, men det kan finnas en dialog och en förståelse för hur det kan påverka barn att sitta där för mycket. Tips och råd kan ges om vad man kan göra med barnet för att det ska få härliga lek- och läsoplevelser i stället för att sitta vid en skärm.

Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det verkar inte råda några som helst tveksamheter eller åsiktsskillnader mellan mig och Gudrun Brunegård. Barn som går i förskolan ska leka, och jag utgår från att Gudrun Brunegård håller med mig om att det är bra om barnen i förskolan börjar det livslånga lärande som ska göra att de kan hantera den digitala teknik som har blivit så viktig i vårt samhälle.

Jag noterar, fru talman, att jag står här med papper och penna och svarar på interpellantens frågor och att interpellanten läser från sin padda. Tekniken har på gott och ont blivit en del av vår verklighet, och då ska förstås barnen lära sig att hantera den.

Samtidigt är det viktigt att slå fast att barns skärmtid inte är samma sak som förskolans arbete med digitalisering, som är så mycket mer. Jag vill med kraft understryka att syftet med förändringarna i läroplanen på intet sätt är att barns skärmtid ska öka eller att vi ska uppmuntra till ett passivt skärmanvändande, utan syftet är att öka barns möjligheter och förutsättningar att på ett kreativt, kompetent och källkritiskt sätt använda den digitala teknik som är en viktig del av små barns vardag i dag.

Gudrun Brunegård ställde ett antal frågor som handlade om förskolans kommunikation med föräldrarna. Jag utgår ifrån att man på svenska förskolor kommunicerar också kring frågan om hur mycket barn kommer i kontakt med olika former av digitala verktyg. Jag vidhåller mitt tidigare uttalande om att barns skärmanvändande i hemmet är och ska vara föräldrarnas ansvar.

Jag tackar Gudrun Brunegård för frågan. Det är bra att vi uppmärksammar förskolans viktiga arbete med att se till att barn får en bra start i livet när det gäller det livslånga lärandet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 februari

2019/20:349 Plundring av urbefolkningar

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:350 Statens roll i att lösa bostadsbristen

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:351 Hatbrott mot svenskar
av *Mikael Strandman* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2019/20:79
21 februari

2019/20:352 Det nya reseavdraget
av *Eric Palmqvist* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:353 Elever som blir kränkta för sin tro
av *Gudrun Brunegård* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:354 Redovisning av hela skatten på lönespecifikationen
av *Lars Jilmstad* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:355 Ungdomsbrottsligheten
av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 februari

2019/20:994 Bensinstationer på landsbygden
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:995 Rättvis fördelning av ekonomiskt stöd till flickor och pojkar som utövar idrott
av *Lars Beckman* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:996 CBRN-team som stöd till Kina
av *Alexandra Anstrell* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:997 Lagtolkning av slöjförbud
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:998 Invandrarelevers skolsegregation
av *Kristina Axén Olin* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:999 Hatbrott mot etniska svenskar
av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1000 Ersättningsmodell för digitala brevlådor
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1001 Delmål för antalet poliser
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2019/20:79
21 februari

§ 15 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 20 februari

2019/20:937 Svavelförordningen

av *Caroline Nordengrip* (SD)

till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 9.37.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 2 Ansökan om ledighet	1
§ 3 Anmälan om ersättare	1
§ 4 Avsägelse.....	1
§ 5 Anmälan om kompletteringsval.....	2
§ 6 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Anmälan om faktapromemooria	3
§ 9 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 10 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:332 om kunskapskravet vad gäller allemansrätten	3
Anf. 1 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	4
Anf. 3 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	5
Anf. 4 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	5
Anf. 5 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	6
Anf. 6 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	6
Anf. 7 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	7
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:333 om forskningsstöd kring skärmtid och digitala verktyg för förskolebarn	7
Anf. 8 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	7
Anf. 9 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	8
Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	9
Anf. 11 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	10
Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	10
Anf. 13 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	11
Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	12
§ 13 Anmälan om interpellationer	12
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	13
§ 15 Anmälan om skriftligt svar på fråga	14
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 9.37.....	14